FŐISKOLAI HALLGATÓK ÖNISMERETI SZINTJÉNEK VIZSGÁLATA

SEMEGINÉ TARISZKA ÉVA dr. – RADÓ ANDRÁS dr.

ÖSSZEFOGLALÁS

A vizsgálatokból megállapítható, hogy az önelfogadás átlaga magas, a hallgatók énképe általában pozitív, önismeretük összehangolt, igyekeznek saját normáik szerint élni, mélyen élik meg egyediségüket. A hallgatók extrovertáltak, nyitottak. A főiskolai lét állandó izgalmat eredményez. A hallgatók önkritikusak, képesek önmagukat kívülről szemlélni. Az empátiás hajlam ugyanakkor erősítésre szorul a főiskolai munkában. Az interperszonális készségek fejlesztése szintén fontos, ami csoporttechnikákkal és személyes hatáseszközökkel elérhető.

A kutatás igazolja, hogy személyiségfejlesztésre szükség van a 18-24 éves korosztály körében, függetlenül attól, hogy milyen képzésben vesznek részt.

Az önismeret- és személyiségfejlesztésre számos lehetőség adódik a felsőoktatás keretein belül is, amit indokolt kihasználni.

Bevezetés

Az önismeret, önbecsülés, önbizalom olyan fogalmak, amelyekkel nap mint nap találkozunk. Az önismeret szükségességét egyre többen érzik és felismerik. A kutatás célja az volt, hogy felmérjük és megismerjük a főiskolai hallgatók önismereti szintjét. A felmérés rávilágított, hogy a főiskolás hallgatók igen heterogén önismereti szinttel rendelkeznek. Olyan módszerek sikeresek személyiségük fejlesztésében, ahol a hallgatók versenghetnek, együttműködők lehetnek és megmutathatják önmagukat. Lehetőséget kell teremteni olyan szituációk kipróbálására, ahol megismerhetik személyiségük erős oldalait és gyengébb pontjait egyaránt.

Az előző években az egyes ember helyét és életperspektíváját egyértelműbben lehetett behatárolni, az emberi magatartás feltételrendszerének viszonylagos állandósága egyszerűsítette a perszonalizáció és a szocializáció folyamatát. Szembetűnőbbek és követhetőbbek voltak – többek között – a viselkedésminták, egyszerűbbek a szabályok stb. Ma gyorsan változnak az életfeltételek, számtalan új körülményhez kell alkalmazkodni. Az emberek sokféle szokással, értékkel, életformával szembesülnek, ugyanakkor – főleg a gyerekek és fiatalok számára – kevesebb az intézményesített társas segítség és támasz.

A társadalmi válság, az útkeresés és „megtisztulás" közepette számtalan kihívás, sokpólusú külső hatás érte és éri az egyéneket, a feszültségnövekedés, a tartós stresszhelyzetek fokozzák az „én" sérülékenységét. A külső – konfliktusokkal csordultig teli – hatások eredményeképpen a szociális-emocionális szférában sok a gond, a kétség; gyarapodnak, erősödnek a kezelendő indulatok, érzelmi feszültségek, konfliktusok, összeütközések. Ugyanakkor a „humán reform" jelenét élő Magyarországnak pluralizálódott politikai élete, korszerűsödésért kiáltó gazdasága, átalakuló szociális struktúrája, megújult oktatása is megköveteli a

személyiségben rejlő erőforrások és tartalékok felkutatását és hasznosítását. Sohasem volt ennyire szükség a személyiség biztonságát jelentő „saját erő" megteremtésére, a kihívások reális kezelését megalapozó tulajdonságok, készségek kialakítására.

Kulcsár Kálmán már 1986-ban megfogalmazta azt, hogy a magyar társadalom felgyorsult modernizációs folyamatában megnőtt az emberek kiszolgáltatottsága és annak érzete is. Az állandósult stresszhelyzet fokozottan érinti a fiatalokat. Rájuk napjainkban hatalmas információtömeg zúdul iskoláink, a tömegkommunikációs eszközök, a kortársak közvetítésével. Őket a felnőtteknél jobban fenyegetik az érzelmi-indulati feszültségeket okozó kihívások, ezért körükben van elsősorban szükség a személyiséget érő kihívásokra való egészséges reagálás képességének kialakítására. Ennek alapja: saját „énük" ismerete és megerősítése. S ez csak tudatos önpercepcióra alapozható. Fiataljaink önismerethez alig, emberismerethez pedig céltudatos, tervszerű irányítás nélkül nem jutnak. Pedig mindezekre mindinkább szükség van, mivel fiataljaink eddig főleg konfliktuselfojtási, -kikerülési alapmintákat sajátítottak el, hiszen a „puhább" környezet domináns mintái a konfliktuskerülést sugallták. Így – a személyiség érési folyamatát is kísérő – konfliktusaikat alig tudják kezelni.

Bíztató az, hogy egyre inkább fontos – bár még kellőképp nem tudatosult – nevelési céllá válik az önmeghatározás és önfejlesztés igényének megerősítése, képességének alakítása. Most aztán igazán olyan időszakban élünk, amikor boldogulásunk, humanizált létünk feltételeit elsősorban saját emberi-társadalmi magunktól várhatjuk *(Mihály O., 1989).*

Ebben a helyzetben a belső egyensúlyteremtésre törekvő egyén praktikus ön- és emberismereti, kommunikációs kultúra fejlesztésével, hiteles énközlési repertoár kialakításával, a problémák közlésigényének felkeltésével, a kezelési és megoldási „technikák" készséggé fejlesztésével is segítséget kaphat a társadalmi önmeghatározáshoz, „én-kerete" megépítéséhez. Erre azért is szükség van, mert saját helyzetünk meghatározása a világban nem is annyira a személyiség belseje felé, inkább kifelé irányul *(Kon, 1989).*

Az is biztos, hogy korunk égető problémái, a hazánkban végbemenő gyors társadalmi változások fokozottan hatnak az én-identitásukat kereső fiatalokra. Ezeknek a változásoknak a serdülők – éppen én-azonossági válságuk miatt – áldozatai is lehetnek. A serdülők pszichés közérzetéről sokat elárulhatnak az identitászavarok kísérő jelenségei (pl. drogfogyasztás, lelki sérülés). De elég csak arra utalni, hogy könnyen billenékennyé teszi őket az énközpontúság megnövekedése és az önértékelés bizonytalansága. Az önbizalom ingataggá válása általában egybeesik a középiskola tágabb és személytelenebb világába való belépéssel. Így természetes az, hogy a serdülő nagyon szeretné visszanyerni egyensúlyát, nyugalmát, s ehhez megmozgatja teljes személyiségét, keresi a stabilizálódás lehetőségeit.

A serdülőkorban a személyes erő felmérésének és kipróbálásának elsődleges terepei a kortárscsoportok és a család. 10-18 éves fiataljaink önmaguk megítélésében annál kedvezőbb helyzetbe kerülnek, minél több természetesen adódó csoportban van alkalmuk kipróbálni saját erejüket.

Mohás Lívia már 1978-ban megállapította, hogy a felgyorsult társadalmi változások a fiatalok olyan felkészítését, segítését igénylik, amely személyiségükben alkalmassá teszi őket – identitásuk stabilizálásával és megőrzésével – a gyors változásra.

A társadalmi és egyéni szükségletek – különösen az utóbbi néhány évben – egyértelműen *a változó feltételekhez rugalmasan alkalmazkodó, s a váratlan társadalmi-emberi átalakulásokra megfelelően reagáló, nyitottabb, rugalmasabb „erős-énű", „önvezérelt" személyiséget állították a középpontba.* Mindez viszont elképzelhetetlen alapos önismeretfelmérés és -fejlesztés nélkül.

AZ ÖNISMERET

Ki vagyok valójában? Ez az első kérdés, amely az önismeret alapját képezi. A szituációktól függően sokfélék vagyunk egy személyben, a viselkedésünk más és más a helyzetekből, érzelmi állapotunkból kifolyólag. Mégis ugyanarról az emberről van szó. A személyiség nem statikus fogalom, dinamikusan változó és ezt a változást, a személyiségfejlesztés eszközeit használhatja fel az egyén önmaga megismerésére és változtatására. Aki ismeri saját képességeit, hibáit, hiányosságait, képes arra, hogy a számára nem kívánatos tulajdonságait tompítsa, kedvező személyiségjegyeit tudatosítsa, erősítse.

Az önmagunk megítélésének folyamata:

testmodell → éntudat → énkép → önismeret.

Az *önkép* a vélt szubjektív *énképnek,* a *tulajdonított képnek* (ahogyan mások láthatnak) és a *visszatükrözött* (mások által láttatott) *képnek* a dinamikus egyensúlyából alakul ki.

Az önnevelés alapkategóriái:

- önelemzés,
- öntudat,
- önértékelés → önismeret (önértékelés tudatosan vállalt tényezője)
- önmaguk más emberekkel való összehasonlítása
- önkontroll
- önszabályozás.

Az önismeret szükségesség

Mindenki tudja milyen a megjelenése, a teste, a magatartása, a stílusa, milyen hatást gyakorol másokra. A belső történések viszont a mit, miért teszek, a miért így cselekszem kérdésekre való megválaszolás már az önmagunkról való tudást, érzelmi reakciónk, viselkedésünk elemzését feltételezi, és ez egyben elmélyíti önismeretünket, fokozza önkontrollunkat.

Az önismeret elősegíti a reális énkép kialakulását, az egyén számára világossá válik mit érdemes magában fejlesztenie, hogyan közelíthet az énideál és a visszatükrözött kép egymáshoz, ami a megfelelő magatartásforma és az érzelmi egyensúly megteremtését is elősegíti. A nem megfelelő önismeret az inkonzisztens énkép kialakulásához, társadalmi beilleszkedési zavarokhoz, magatartászavarokhoz, identitászavarhoz és pszichikus károsodáshoz vezethet. A helyes önismeretben viszont megtanulhatjuk, hogy jellemző viselkedési, cselekvési formáink mögött mi húzódik meg, milyen mozgatórúgói vannak cselekedeteinknek. A megfelelő önismerettel rendelkező egyén „én-erős" személyiségű, és mint ilyen megfelelően tud alkalmazkodni a változó feltételekhez, megfelelően reagál a különböző helyzetekben. „Az önismeret a személyiség védelme" írja *Mérei Ferenc.*

Az önismereti kerék

Az általános cél „aprópénzre váltásaként" olyan részcélok fogalmazhatók meg, mint az „önismereti kerék", melyben az érzetet, az értelmezést, az érzést, a szándékot és a cselekvést küllők tartják össze. *A hiányos önismereti kerék* – általánosságban szólva – azzal az eredménnyel jár, hogy az önismereti folyamat tökéletlen. Nézzük meg ennek néhány lehetséges változatát.

Az egyik hiányos változat az *értelmezés-cselekvés*. Ebben a nagyon gyakori esetben az történik, hogy ítélkezünk, feltételezünk, határozottan vélekedünk és ennek megfelelően cselekszünk. Nem tisztázzuk érzéseinket és szándékainkat. Akik ezt a jellegzetes sémát használják ismétlődően, azok rendszerint nagyon magabiztos és aktív, nemegyszer öntelt emberek. Teljesen értetlenül állnak az események olyan – szükségszerűen bekövetkező – fordulata előtt, amikor munkatársaik, barátaik, családtagjaik elfordulnak tőlük. Ilyenkor, ha megmaradnak ennél a hiányos változatnál, képtelenek rájönni, hogy mit rontottak el.

Egy másik változat az *értelmezés-érzés-cselekvés*. Ez jobb megoldásnak tűnik az előzőnél, hiszen az érzelmek, indulatok világa bevonódik az információs folyamatba. Ámde hiányzik a külső világ (a többi ember) ingereinek felvétele, érzékelése. Az ilyen ember sokat foglalkozik saját érzéseivel, sokat töpreng, s mindez cselekvésbe is torkollik – ámde másokat, a külvilágot nemigen veszi számításba ennek során. A valóság távol tartása s az én világának megnövekedett jelentősége szintén torzítja az önismeretünket.

Egy harmadik változat az *érzékelés-érzés-cselekvés*. Ez esetben kimarad az értelmezés, vagyis a gondolkodás, valamint az ezzel összefüggő tudatos szándék. Az ilyen emberek csak érzelmileg reagálnak az érzetekre, és érzelmeiktől, indulataiktól vezérelve cselekszenek. Hány kudarc forrása ez a szintén gyakori viselkedésmód, amit rendszerint megbánás követ, majd kezdődik minden elölről.

Egy negyedik változat az *értelmezés-érzés*. Itt különösen a cselekvés hiánya feltűnő. Nagyon nagy gondolati és lelki gazdagság jellemezheti az ilyen embert, aki sokat foglalkozik gondolataival és érzéseivel. Ámde az nem fordul át cselekvési szándékba, különösen nem aktivitásba, ide értve a kommunikációt mint aktivitást.

Az önismereti kerék modelljével és különösen a hiányok változataival talán sikerült érzékeltetni azt is, hogy nem minden módszer alkalmas önmagában az önismeret fejlesztésére. Különösen nem elég az ismeretszerzésben, a puszta racionális belátásban bízni. A csoport az egyik kitüntetett keret, amely a fenti folyamatot serkentheti és előreviheti, felhasználva az önismereti kerékben bemutatott elemek általi komplex megközelítést.

A Johari-ablak

Az önismereti kerék modelljével a változások hogyanjára próbálunk választ kapni. De az a kérdés is feltehető, hogy az említett eszközökkel milyen konkrét célokat lehet elérni – az önismeret-fejlesztés általános célján túl?

a. Legyünk érzékenyebbek annak felmérésében, hogy a többi ember miképpen reagál a mi viselkedésünkre?
b. Legyünk érzékenyebbek annak „bemérésében", hogy éppen „hol áll" a különböző emberek egymás közti viszonya?
c. Legyünk érzékenyebbek a helyzet által megkövetelt viselkedés ügyes kivitelezésében *(Board, 1978)*?

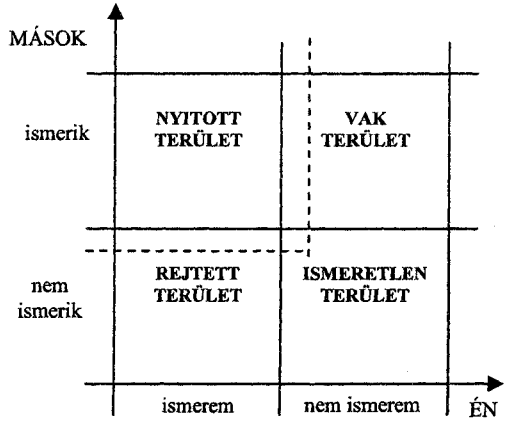
E célok elérésének szemléletes és meglehetősen közismert modellje az ún. Johari-ablak. (Megalkotói: *Joseph Luft és Harrington Ingham* pszichológusok, az elnevezés az ő keresztnevük elejének fonetikai ejtésű összevonásából adódik.) Ez lényegében egy kétdimenziós diagram, amelyiknek egyik dimenzióját az alany (önmaga vagy mások), másik dimenzióját az önismeretszerzésre vállalkozó személyről való tudás (ismert vagy nem ismert) alkotja.

A Johari-ablak azt mutatja, hogy a fenti két dimenzióban személyiségünk, viselkedésünk, önmagunk (selfünk) négy mezőre osztható:

a. A nyílt területre, amely észlelhető és mások számára ismert tulajdonságainkból, viselkedésünkből áll.
b. A rejtett területre, amelyben olyan érzések, gondolatok, viselkedések és tények vannak, amelyeket szándékosan elrejtünk mások elől.
c. A vak területre, amely mások által észlelhető viselkedésmódjainkból, cselekvéseinkből áll, de ezeknek mi magunk nem vagyunk tudatában.
d. Az ismeretlen területre, amelynek sem mi, sem mások nincsenek tudatában, s amit a tudattalannal azonosíthatunk.

1. ábra

Johari ablak

A négy mező közötti határok természetesen nem egyszer s mindenkorra adottak, hanem függnek

- az egyéntől (személyiségétől);
- a történeti előzményektől;
- a szituációtól;
- az „én" és „mások" közötti kapcsolat jellegétől.

A csoportos önismeretszerzés folyamata abból áll, hogy a Johari-ablakon belül a határok megtapasztalása után ezek a határok oly módon tolódnak el, hogy növekszik a nyílt terület, és egyúttal csökken a rejtett és a vak terület.

Az OK-keret

A *tranzakcióanalízis* (TA) irányzat mintegy ötven éve *Eric Berne* nevéhez fűződik. Célja, hogy az egyént boldogabb élethez és a csoportokat eredményesebb ténykedéshez segítse. *Eric Berne* emberképében a leglényegesebb tétel az: mindenkiről fel kell tételeznünk, hogy pszichésen rendben van, úgymond „OK". Ez egyben azt is jelenti, bízom magamban, ezért megfelelek mások bizalmára, s ez kölcsönös. Az OK érzés önmagában és mások iránt az emberi kapcsolatok hatékonyságának feltétele. Persze van, amikor nem vagyunk OK-k, és az is előfordulhat, hogy mások nem OK-k velünk. Jelölésük: OK+, nem OK–.

Az OK keret az önmagunkhoz, illetve a másokhoz való elfogadó „+", illetve elutasító „–" viszonyulás lehetséges variációit tartalmazza. A modellben az első jel a személynek magára, a második a társakra irányuló beállítódását jelöli.

2. ábra

− + én nem vagyok OK te vagy OK	én OK vagyok te OK vagy + +
− − én nem vagyok OK te nem vagy OK	én OK vagyok te nem vagy OK + −

A + + helyzet az önbizalom és a bizalom helyzete.

A + − szituációban az önbizalom megvan, de hiányzik a bizalom az emberek iránt (sokszor a csalódások sorozata alakul ki).

A − + esetében úgy látjuk a világot, mintha csak nekünk nem sikerülne semmi. Mindenkire úgy tekintünk, hogy ő biztosan jobban meg tudja nálam oldani a feladatot. Ha ez sokáig tart könnyen kialakulhat kisebbségi érzés.

A − − helyzet nagyon gyakran gyermekkori élmények hatására jön létre. A szülők túlzott, mértéktelen követelménytámasztása, az állandó korholás a sikertelenség érzését idézi elő. Végül oda vezethet az ilyen feszültséggel teli helyzetek sora, hogy a gyermek – később ifjú, majd felnőtt – feltételezi: a sors megváltoztathatatlanul reménytelen. Bizalmatlan lesz mások iránt, miközben önmagában sem bízik.

VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK A FŐISKOLÁSOK KÖRÉBEN

A kutatás célkitűzései és eredményei

Számos felmérés igazolja, hogy a fiatalok önismerete hiányos, szegényes, keveset tudnak önmagukról. E kevés információ sincsen a tudatosodás olyan szintjén, hogy a fiatal ezt meg is tudja fogalmazni. A főiskolai hallgatók körében végzett vizsgálat célja a fiatalok önismereti szintjének, empátiás hajlam szintjének, értékrendjüknek, a környezeti hatásoknak, személyiségüknek feltárása volt.

Négy tesztet alkalmaztunk

- az önelfogadás mértékét s a személyiségismeretet 460 fő esetében vizsgáltuk;
- az empátiás hajlam szintet 46 főnél mértük;
- az interperszonális eszközök felmérését szintén 46 fővel végeztük el;
- az én-dinamika térképet 46 fővel készítettük el.

A főiskolai hallgatók önelfogadási szintje. Az önelfogadás átlaga magas 4,25, énképük általában pozitív, önismeretük összehangoltnak tűnik (bár még szükséges a belső tükör), *igyekeznek saját normáik szerint élni, mélyen élik meg egyediségüket, nagyrészt nem kívülről irányítottak* Mindezekből következik, hogy képzésükben a belső motiváltságot erősítő eljárások lehetnek eredményesek.

Kiigazító (fejlesztő) szerepük lehet az énkép-testkép gyakorlatoknak, a személyes hatásmérésnek, a sikeres megismerő, feltáró és hasznosító stratégiák kiválasztását lehetővé tevő eljárásoknak.

Az egyszerű személyiségvizsgáló kérdőív. A vizsgált minta átlaga az 1. dimenzióban (nyitottság) 9,83 (12-höz viszonyítva) magas. A hallgatók extrovertáltak, csak kevesen zárkózottak. Bár az átlag magas, továbbra is szükség van az

önkifejezési és kommunikációs készségek fejlesztésére, a személyiségközlési és egyéni hatástudat gyakorlatokra.

A 2. dimenzióban (feszültségmentesség) az átlag meglepően alacsony 5,42. Ez azt jelenti, hogy a főiskolai lét állandó izgalmi görbét eredményez. A hallgatók mindennapjai zaklatottak, feszültségteli életet alapoznak meg, s ehhez még a megfelelési törekvések is hozzájárulnak.

A 20-22 éves fiatalok esetében a „Megfelelek-e?" dilemmája erősödik fel.

A 3. dimenzió (őszinteség) átlaga 3,48. Ez azt érzékelteti elsősorban, hogy nagyrészt lezajlott az „önmagammal való szembenézés"-re való felkészülés korszaka. A hallgatók önkritikusak, képesek önmagukat kívülről szemlélni.

Az egyszerű személyiségvizsgáló kérdőív elemzése alapján fontosnak tűnik a konfliktusfelismerési, kezelési és a stresszkezelő képességeket erősítő gyakorlatok, az önszuggessziós, önfejlesztési technikák alkalmazása.

Az empátiás hajlam vizsgálata. A minta átlaga 17,25 (max. 33). A hallgatók 63%-nak van 50% alatti átlaga. Ez arra figyelmeztet, hogy ha a hallgatók felkészítésébe nem építjük be súlyozottan az intuíciót, az empátiás hajlam és -készség fejlesztését célzó gyakorlatokat, akkor leendő közgazdászok nem tudják beleélni magukat mások helyzetébe, nem kalkulálják be a kiszámítható reakciókat mindennapi munkájukba.

Az interperszonális készségek mérése. Az interperszonális minősítő lista ranghelyei a következők:

1. Rossz néven veszi, ha irányítják.
2. Kedveli a versengést.
3. Együttműködő.
4. Mindig kész tanácsot adni.
5. Szívesen segít másoknak.
6. Magabiztos.
7. Figyelmes.
8. Másokat bátorít.
9. Mindig egyformán barátságos igyekszik lenni.
10. Erőteljes.

.
.
.

81. Sokszor elnéző.
82. Mindig kész tanácsot elfogadni.
83. Képes utasításokat adni.
84. Önmagára támaszkodó.
85. Közömbös tud lenni.
86. Elismert.
87. Csak önmagával törődik.
88. Bizalmatlan.
89. Hideg, érzéketlen.

Az 1-10. állításokat a hallgatók több mint 80%-a választotta, 81-89. sorszámú válaszok esetén a választási arány 10% alatti.

Ezekből számos következtetés adódik. Néhány ellentmondás (pl.: rossz néven veszi, ha irányítják – önmagára támaszkodó) szintén a hallgatók önismereti szintjének tág határait mutatja. Az önállóság és az együttműködés jellemzi őket.

Olyan módszerek eredményesek személyiségük fejlesztésében, ahol a hallgatók versenghetnek, együttműködők lehetnek és megmutathatják önmagukat. Az a módszer, ahol a fiatalokat direkt irányítják, nem lehet eredményes.

Az interperszonális eszközeiket csoporttechnikával és a személyes hatáseszközök kipróbálásának lehetőségeivel fejleszthetik.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Allport, G.W: A személyiség alakulása. Gondolat, Bp. 1980. – (2) Balogh, László – Berta, Tamás – Dominik, Gyula – Koncs, István: Vezetéspszichológiai sarokpontok. Szókratész Külgazdasági Akadémia, Bp. 2000. – (3) Bábosik, István: A személyiség-

formálás közvetett hatásokkal. Tankönyvkiadó, Bp. 1982. – (4) Daróczy, Sándor – Koncz, István: Szociopedagógiai analízisek és fejlesztő technikák. Berzsenyi Dániel Főiskola Neveléstudományi Intézet Szombathely 2001. – (5) Daróczy, Sándor – Koncz, István: A közoktatási kollégiumok tevékenységének néhány szociopedagógiai kérdése. Berzsenyi Dániel Főiskola Neveléstudományi Intézet Szombathely 2001. – (6) Kelemen, László: Pedagógiai pszichológia. Tankönyvkiadó, Bp. 1981. – (7) Kiss, Tihamér: Az énkép kialakulása és fejlődése. Tankönyvkiadó, Bp. 1978. – (8) Kon, I. Sz.: Énünk nyomában. Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1989. – (9) Kon, I. Sz.: Az ifjúkor pszichológiája. Tankönyvkiadó, Bp. 1982. – (10) Koncz, István: Kamaszkapaszkodó. Ego School, 1994. – (11) Koncz, István: Viselkedéskultúra I-II. Hunfalvi, 1996. – (12) Koncz, István – Kovács, József: Önismereti sarokpontok Berzsenyi Dániel Főiskola Szombathely és a Kölcsey Ferenc Református Főiskola Debrecen, 2000. – (13) Kristály, Mátyás: Vállakozás-lélektan. Novorg, Bp. 1998. – (14) Kulcsár, Kálmán: Szociológia. Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1986. – (15) Levi, V: Az önismeret művészete. Gondolat, Bp. 1985. – (16) Mérei, Ferenc: Az önismeret érzékenység a serdülőkor kezdetén. Akadémiai Könyvkiadó, Bp. 1989. 218-242 pp. – (17) Mérei, Ferenc – Szakács, Ferenc: Pszichodiagnosztikai vademecum I-II. Tankönyvkiadó, Bp. 1992. – (18) Mihály, Ottó: Alternativitás és pluralizmus a pedagógiában. Ifjúsági szemle, 1989/2-5. – (19) Mönks, F.J – Koners, A.M.P: Fejlődéslélektan. FITT IMAGE – Ego School, Szentendre 1998.

INVESTIGATION OF THE LEVEL OF SELF-RECOGNITION OF COLLEGE STUDENTS

By:
Semeginé Tariszka, Éva – Radó, András

Self-cognition, self-respect, and self-confidence are notions met with every day. The necessity of self-cognition is felt and recognised by more and more people. The object of the authors' Investigation was to study and detect the students' level of self-cognition. They have revealed that this level is very heterogeneous among college students. Such methods of developing their personality are successful as allow them to compete, and at the same time co-operate, with each other, and also to display their real ego. Possibilities of trying such situations must be created as permit of learning both the strong and weak points of the students' personality. Research has proven that the development of personality is necessary among young people aged 18 to 24 years, irrespective of the kind of education they take part in. There are several possibilities of developing self-recognition and personality also in the framework of higher education being worthy to be taken advantage of.